

NÁMĚTOVÁ FILATELIE A VÝSTAVY

O námětové filatelii se napsalo hodně článků. Při větších výstavách jsou semináře náměťářů, diskutuje se a znovu se píše. Třibí se názory. Chtěl bych se vyjádřit k některým problémům, jak se o nich hovořilo už na Mezinárodním symposiu námětové filatelie 1. července 1968 v Praze v rámci výstavy PRAGA 1968. Někteří účastníci doporučovali snížit počet kritérií při hodnocení námětových sbírek ze 6 na 3 (např. pan H. Stritter ze Stuttgartu). Nesouhlasím se snížením počtu kritérií. H. Stritter nakonec stejně uvádí 5 čísel, třeba rozdělených do tří bodů. Není ani možné ohodnotit sbírku bez dostatečného počtu řádných kritérií, které obsáhnou jak známkový materiál, tak znalosti vystavovatele, kvalitu jeho práce a další nutné aspekty. Na to 3 ukazatele nestačí. Navrhuji řídit se při hodnocení námětových sbírek těmito hledisky:

1 všeobecný dojem sbírky	20 b.
2 zpracování sbírky	15
3 rozsah sbírky	15
4 původnost a vzácnost tématu	10
5 filatelistické znalosti	10
6 kvalita a vzácnost známek a filat. a pošt. dokladů	15
7 kvalita a vhodnost doprovodných textů	15

Doprovodný (vysvětlující) text je u tematické sbírky stejně důležitý jako známkový materiál. Na výstavách se setkáváme se dvěma extrémy. Některé exponáty hýří textem tak, že se známky ztrácejí, jiné mají texty velmi kusé, nedostatečné. Oba takové exponáty jsou v tomto směru špatné. Na výstavním listě jsou nejdůležitější známky a jiný filatelistický materiál. Text, i když zajímavý, nesmí převažovat. Je-li to navíc text nevýstižný, zbytečný, banální a třeba i s gramatickými chybami, je sbírce na škodu a to by měla jury hodnotit. Podobně je to s druhým extrémem. Text musí být krátký, ale výstižný, nikoliv kusý, nic neříkající. Proto doporučuji zařazení sedmého ukazatele (hlediska) a kladu ho na rovné kvalitě filatelistického materiálu. Jistě to bude klást na vystavovatele i jurymany velké nároky, ale je to podle mého soudu nutné.

Souhlasím s dělením námětové filatelie na tematickou a motivovou. Další dělení není nutné. Často se hovoří o tzv. vatě. Pokud se bude posuzovat rozsah a hodnota sbírky, nelze zamlžovat sběrateli, že do své sbírky zařazuje známky zoubkované, stříhané, aršíky, FDC, dopisy a jiné. Víme, že cenu sbírky zvyšují hlavně známky stříhané a aršíky. Stejně by neměly

být nepříznivě hodnoceny sbírky, které obsahují celé série známek, i když mají stejný obraz.

Přikládám se též k tomu, aby nebyly z výstav vyloučovány sbírky, které obsahují tzv. nežádoucí emise. Typické jsou šejkáty. Já sám k nim nemám důvěru, ale i tak se o ně zajímám a sleduji jejich vydávání. Proč? Co když se za nějaký čas názor na ně změní. Spekulantů a filatelističtí obchodníci a makléři získají vrch. Všichni víme, že tyto emise mají vysoké nominální hodnoty a jsou již od počátku drahé. Po několika letech se dostanou do oblasti známek těžce finančně přístupných. Nemůže-li sběratel dostat úplnou jistotu, že tato spekulativní vydání budou vždy na výstavách bojkotována (a tu nám nikdo nedá), měly by být tyto emise na výstavy připuštěny, ale neměly by být hodnoceny. FIP má jistě svá práva, ale filatelista-vystavovatel musí mít svobodu jednání, jde přece o jeho koníčka.

Jsem pro to, aby ve sbírce (a třeba i na jednom listě) mohly být vedle sebe známky čisté i upotřebené. Mělo by to být však jen výjimečně. Víme, jak těžce se shání někdy běžné a levné známky. Nemožné-li sehnat známku čistou, jsem rád, když se mi podaří opatřit si známku upotřebenou, zvláště, když mi chybí k dokreslení myšlenky.

Velmi nejasné je hodnocení dalších filatelistických materiálů, kromě známek a aršíků. Je jasné, že sem patří FDC, obálky, analogické pohlednice, aerogramy, příležitostně obálky nebo listy a korespondenční listy. Hodně diskutuje se kolem pohlednic. Myslím, že některé pohlednice do sbírky právem patří. Připomínám namátkou jen řadu krásných pohlednic vydaných při příležitosti Vsesokolských sletů nebo k Olympijským hrám. Je to přece poštovní doklad, jak se o tom hovoří v dosud platných výstavních řádech. Souhlasím s tím, že razítkované celiny mají být proti nerazítkovaným více ceněny. Často diskutovaný problém cenin, celin a celistvosti je vysvětlen v loňské Filatelii č. 20 na str. 554. Myslím však, že toto vysvětlení není dostačující, a to tím spíše, že anketa ukázala tolik neznalostí v tomto úseku.

Ještě bych se chtěl zmínit o jednom problému, a to používání vignet ve sbírkách. Před výstavou Praga 1968 mi bylo řečeno, že nesmím vystavovat listy jen se samotnými vignetami. Když prý tam nějaká vigneta vedle známek na listě bude, nic se nestane. Jsem náměťář-olympionik. Pro nás je to problém velmi závažný. Vždyť k několika prvním olympijským hrám nebyly původně známky vydány a vignety jsou vedle příležitostných razítek jedinými původními doklady. Např. v roce 1900, 1904 nebyly vydány známky ani vignety. K OH 1908, 1912 a 1916 byly vydány jen vignety. K 1. ZOH 1924 nebyly vydány známky ani vignety, k ZOH 1928 byly vydány jen vignety. Čím tyto roky doložit? Myslím, že vignety do sbírek patří zcela organicky stejně jako známky. Stejně jako u známek existují i zde rozdíly. Jsou vignety vzácné a méně vzácné. Čím starší, tím vzácnější a tím větší z ní mám radost. Přimlouvám se proto, aby byly vignety vzaty na milost.

Výstavy jsou prubířským kamenem vystavovatelů, ale jen tehdy, když se vystavovatel doví, jak byla jeho sbírka hodnocena, když dostane písemné hodnocení exponátu. To se však u nás běžně nedělá. Písemné hodnocení se provádí jen na celostátních výstavách.

Nováčekové začínají většinou na oblastních výstavách. Po výstavě se doví, že dostali třeba bronzovou medaili nebo nic, ale proč — to se nedoví. Proč to třeba nebyla stříbrná nebo alespoň diplom. Jaké poučení si z toho má vystavovatel vzít. Žádám, aby písemné vyhodnocení všech exponátů na všech výstavách bylo povinností.

A ještě o účasti na výstavě a o přidělování počtu rámců. Každý nováček je v nevěhodě. Z oblastní výstavy se nedoví, jaký je vlastně jeho exponát, co by měl zlepšit, aby dosáhl lepšího ohodnocení. Pak přijde celostátní výstava. Přihlásí svůj exponát, a protože je neznámý, dostane dva, max. pět výstavních rámců bez ohledu na to, kolik má jeho sbírka listů. A teď

se vžijme do role vystavovatele. Má rozsah sbírky třeba 550 listů a na výstavu mu vezmou jen čtyři rámy, tj. 64 listů. Co má vybrat? Přihlásí-li se známí vystavovatelé, dostanou 10–15 i více ráků. Ze strany pořadatelů je to jasné. Soudruzi, kteří již na výstavách získali nejvyšší hodnocení, jsou vždy vítáni, každý je na své výstavě rád vidí, jsou vždy ozdobou výstavy. To je však jen jedna strana mince. Na nováčky se více ráků nedostane.

Pořádání i jen malé výstavy je velmi náročné jak na vlastní fyzickou práci při úpravě a montáži výstavních ploch, tak také finančně. Bez dotací se to nedá zvládnout. Malé kluby jsou na tom o to hůř. Vysoké finanční výlohy jsou jistě příčinou, proč se při našich výstavách neberou kromě vystavených listů další části exponátů do trezoru. Pojistné je drahé. I na to znovu doplácí především začínající vystavovatel. Ten nikdy nemůže svou sbírku předvést celou, ba ani ne podstatnou část. Vždy vystavuje jen zlomek, a protože nemá zkušenosti, tápe a dlouhé roky bude bloudit, než se mu podaří prorazit, než se prosadí nebo než toho nechá. Oblastní nebo krajské výstavy by tu měly sehrát hlavní a rozhodující roli. Zde by měly být hodnoceny celé nebo téměř celé sbírky nových vystavovatelů. Měli by dostávat dostatek ráků, zbytek sbírky by měl jít do trezoru.

Rok 1969 můžeme nazvat rokem oblastních výstav. Bylo jich tolik, že se pro ně nenašly vhodné termíny, a tak se taky konalo více výstav současně. Vystavovatelé, vyber si, dveře jsou otevřené. Ve Filatelii jsem se pak dočetl, že někteří vystavovatelé dělili své sbírky a zasílali je současně na dvě výstavy. Proč to udělat, nevím. Důvodem prý je snaha vystavovatelů získat za každou cenu co nejvíce medailí, třeba bronzových. Snad jsou i takoví vystavovatelé, ale většina má jistě jen jedno přání, a to dosáhnout pro svou sbírku to nejvyšší ocenění, zlatou medaili. Kada obeslaných výstav jsou jen stupínky, po nichž se kráčí k nejvyšší metě. Tato ctižádost je žene k tomu, že ničí své exponáty neustálým vystavováním, jen aby se čestně umístili.

Podivnou shodou okolností patřím také k těmto hříšníkům a chci je hájit. Svůj rozdělený exponát jsem vystavoval současně na oblast. výstavě v České Třebové a v Kroměříži. Proč? V té době čítala má sbírka přes 500 listů. Chtěl jsem obeslat obě výstavy. Nepředpokládal jsem, že budou obě ve stejný čas. O výstavě v Kroměříži jsem věděl dřív. Hodně se o ní u nás v klubu hovořilo. Pak jsem se dozvěděl o naší oblastní výstavě v České Třebové. Vše by bylo v pořádku, nebýt zmatku v termínech. Co teď? Do Č. Třebové jsem musel, je to náš kraj, naše výstava. Obeslat Kroměříž jsem si kladl jako morální závazek. Nakonec se to však vlnou termínů všechno zašmodrhalo. Stále jsem nevěděl, co udělat. Když jsem se pak dozvěděl že v České Třebové jsem dostal 10 ráků a že v Kroměříži dostanu jen 4 ráky a že nikde se neberou známky do trezoru, neuvažoval jsem dál a rozdělil jsem sbírku tak, že pro Kroměříž jsem vybral ty části, kde jsou ukázány především naše úspěchy na OH a zařadil jsem tam své dražší známky. Předpokládal jsem, že hodnocení bude vyšší než bronzová medaile a vyšší než v České Třebové, kam jsem zaslal průřez činností MOV přes OH, kongresy, výstavy a zařadil jsem tam studii o typech ol. kruhů. Tedy Č. Třebová byla rozsahem větší, obsahem bohatší, ale hodnotou slabší. Pak teprve mi blesklo hlavou, že je to vlastně příležitost prověřit si více věci současně, prověřit si názor na hodnocení. Pak už jsem jen netrpělivě čekal na výsledky. Dopadlo to obráceně, než jsem zprvu sám očekával, ale jsem rád. Myslím si, že vyhrály znalosti před cenou známek. V České Třebové jsem získal stříbrnou medaili, v Kroměříži bronz.

Neměl jsem jiné pohnutky a nebýt zmatků v organizaci výstav, nebyl bych hříšníkem. Z toho plyne můj další požadavek, aby byla organizace výstav věnována ze strany našich svazových orgánů větší pozornost, aby bylo výstav méně a aby se jejich ter-

míny nepřekrývaly. Teď říkám s povzdechem: Kdybych měl z obou výstav písemné vyhodnocení, mohl jsem získat mnoho poznatků... Co dál? Samozřejmě vylepšovat svou sbírku a vystavovat, hodně vystavovat. Snad i na mne čeká zlatá medaile...

ING. ZDENĚK SLOVÁČEK, PARDUBICE